

SID



ابزارهای
پژوهش



سرویس ترجمه
تخصصی



کارگاه های
آموزشی



بلاگ
مرکز اطلاعات علمی



سامانه ویراستاری
STES



فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی



آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI



روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی



آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران



برنامه درسی ملی و تغییر در برنامه‌های درسی

نعمت‌الله موسی‌پور^۱؛ آمنه صدر^۲ و مهدی رُست^۳

کلید واژه‌ها: برنامه درسی ملی، تغییر، برنامه درسی

مقدمه

بدون تردید برنامه درسی ملی مهم‌ترین پروژه اجرایی - مطالعاتی برنامه درسی در کشور ماست. سند چون به سفارش مراجع عالی تصمیم‌گیری تدوین شده است، پس از تصویب در این مراجع وجهه رسمی و قانونی پیدا کرده و هدایت‌کننده تحولات آتی برنامه‌های درسی در سطح ماقبل دانشگاه خواهد بود. بنا به همین موقعیت و جایگاه آن باید به نقد آن اهتمام ورزید تا تحولات نظام آموزشی، مسیر صحیح و قابل دفاعی را بپیماید (مهرمحمدی، ۱۳۸۹). در این مقاله، نویسندگان به بررسی و نقد برنامه‌ی درسی ملی ویراست مصوب زمستان ۹۱ و تغییراتی که بر این اساس می‌توان در جهت بهبود برنامه‌های درسی مدارس در مقاطع مختلف تحصیلی پیاده کرد، پرداخته‌اند. نقدی برسند و تغییر در برنامه‌های درسی: ملکی معتقد است «مبانی برنامه درسی زیرساخت‌های فکری و عملی برنامه را تشکیل می‌دهند و به همین دلیل باید متقن و صریح باشند» (ملکی، ۱۳۸۹). در ویراست مذکور می‌توان با تغییراتی در این زیربناها جهت بهبود ابعاد مختلف برنامه‌های درسی اقدام نمود، از جمله: در مبانی هستی‌شناسی، می‌توان سهم طبیعت و عوامل طبیعی را در تربیت انسان ذکر نمود.

در مبانی انسان‌شناختی آمده است: ردایل بر اثر برخورد انسان با محیط، انتخاب نادرست و ارتباط غلط او با خود، خدا، خلق و خلقت بر وی عارض می‌شود. منظور از ارتباط غلط چیست، چه نوع ارتباطی مدنظر می‌باشد؟ آلن و فرانسیس^۴ (۲۰۱۳) به نقل از گودلد ذکر می‌کنند که قبل از این که اهداف و مقاصد برنامه درسی را دنبال کنیم، باید روی طبیعت و هدف آموزش و پرورش توافق کنیم (الن، ۲۰۱۳). یکی از مؤلفه‌های حیاتی، مؤلفه هدف است. هدف وضع مطلوبی است که آگاهانه انتخاب و برای تحقق آن، فعالیت‌های مناسب تربیتی طراحی و انجام می‌گیرد (حسینی، ۱۳۸۹). در این ویراست بسیاری از اهداف مغفول مانده‌اند و چه بسا با بازنگری در آن‌ها، برنامه‌های درسی، بهتر قادر باشند آرمان‌های آموزشی را محقق سازند. در اهداف متوسطه چون «شروع آموزش متوسطه همزمان با آغاز دوره نوجوانی است که در جریان رشد، بحرانی‌ترین دوره حیات آدمی است» (موسی‌پور، ۱۳۸۵). موارد ذیل در نظر گرفته شود.

بسنده نکردن فرد به اولین راه‌حل به عنوان بهترین راه‌حل در حل مشکلات روزمره، توانایی فرد در استفاده از شیوه‌های مختلف مشکل‌گشایی و تفکر در مسائل، از آن جایی که نوجوانان با فراز و فرودهای تصمیم‌گیری درباره «درست» و «غلط» رو در رو می‌شوند و به دنبال شناسایی و کشف خود هستند (شهرآرای، ۱۳۸۴). می‌توان به دست‌یابی به مهارتی چون تفکر در باب دوست‌یابی و یا طبق نظر الساء^۵ (۱۹۹۵) تهییج آن‌ها جهت شناسایی درست نیازها و علائق خود (الساء، ۱۹۹۵)، رسیدن به درکی واقعی از علاقه خود و در نظر گرفتن توانمندی‌ها جهت انتخاب رشته تحصیلی اشاره نمود. در عناصر می‌توان تغییراتی جهت افزایش علم و بهبود عملکرد دانش‌آموزان که وجه مهم برنامه‌ریزی درسی می‌باشند اعمال نمود:

با توجه به این که در سال‌های پایانی دوره ابتدایی، آثار بلوغ به تدریج ظاهر می‌گردد، در عنصر علم می‌توان ذکر کرد که باید کودک را با تحول جسمانی و روانی که در شرف وقوع است در حد امکان آشنا ساخت (صافی، ۱۳۸۶). در عنصر

^۱ دانشیار پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم تهران (n_mosapour@yahoo.com)

^۲ نویسنده مسؤل، دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی دانشگاه خوارزمی تهران و دبیر آموزش و پرورش (a_sadr1982@yahoo.com)

^۳ کارشناس ارشد مشاوره و دبیر آموزش و پرورش (mahdi.rost@yahoo.com)

عمل، با توجه به «رشد قوای جسمانی و نیرومندی کم سابقه در دوره کودکی و نوجوانی» (صافی، ۱۳۸۶). بایستی ذکر گردد که فرد، ورزش را به عنوان جزئی لاینفک در زندگی بداند. یکی از حوزه‌های یادگیری در سند، آداب و مهارت‌های زندگی و بنیان خانواده می‌باشد، بیلر^۱ (۱۳۸۱) معتقد است، غالب نوجوانان به دلیل حس استقلال، با والدین خود در تضاد دایمی هستند (بیلر، ۱۳۸۱). بر طبق نظر میلر^۲ (۱۳۸۱)، نوجوانان پا به دنیای اندیشه‌ها و غور در باطن می‌گذارند (کری و مریام، ۲۰۰۶) و معمولاً درون‌گرا و تحلیلی می‌شوند (شهرآرای، ۱۳۸۴). میکوچی عقیده دارد که آن‌ها توجه فزاینده‌ای به ظاهر فیزیکی خود دارند (میکوچی، ۱۳۸۴). «از نظر فروید نوجوانی دوران آشوب و طغیان است. وی معتقد بود که تغییرات هورمونی در دوران بلوغ موجب می‌شود که نوجوان در مهار کردن تکانه‌های خود با دشواری روبرو گردد» (شهرآرای، ۱۳۸۴). نوجوان دچار خیال‌پردازی شدید است. تخیلات نقطه شروع مناسبی است که می‌توان با آن‌ها حرکت نمود و به دنیای روشن واقعیات رسید. این نیازمند خویشتن‌داری و صرف انرژی روانی از سوی جامعه است (صمدی، ۱۳۸۰).

احتمالاً یکی از بهترین راه‌های مواجهه با طغیان نوجوانان این است که معلم بکوشد آن‌ها را درک کند (بیلر، ۱۳۸۱). این درس می‌تواند سهمی بسیار مهم در پیشگیری از آسیب‌های روانی و اجتماعی ایفا نماید. اما تجارب نویسندگان حاکی از این است که در بسیاری از مدارس این درس یا تدریس نمی‌شود یا در هفته‌های پایانی ترم، جای خود را به رفع اشکال دروس ریاضی و فیزیک می‌دهد. لازم است در سند همچون برخی حوزه‌ها که توانمندی‌های مورد انتظار دانش‌آموز ذکر شده، در این‌جا نیز جهت آموزش جدی‌تر و نشان دادن اهمیت این حوزه، اهداف به شکلی مشخص‌تر ذکر گردند. در حوزه یادگیری حکمت و معارف اسلامی، با توجه به اهمیت پذیرش معارف اسلامی از طریق پژوهش و سپس باور قلبی و عمل بدان‌ها، جایگاه پژوهش در قلمرو این حوزه مغفول مانده است.

مسئله‌ای که در اصول تولید رسانه‌های یادگیری بایستی ذکر گردد اصل انتخاب صحیح رسانه‌ها می‌باشد، زیرا توجه به این امر در سند می‌تواند زمینه انتقال بهتر پیام مجریان را به مخاطبان فراهم آورد، طبق نظر علی‌آبادی (۱۳۹۰)، اگر رسانه‌ها درست انتخاب شوند مسلماً در کار تدریس مؤثر خواهند بود. در اصول حاکم بر ارزشیابی، تأکید بیشتر بر اهداف از پیش تعیین شده می‌باشد و به اهداف پیش‌بینی نشده برنامه توجه زیادی نشده است. گمان می‌رود که برنامه درسی پنهان، مغفول مانده است، در نظر گرفتن این مسئله می‌تواند کلیه قلمروهای برنامه‌ریزی درسی (اعم از اهداف و...) را تحت تأثیر قرار دهد و آن‌ها را به سمت و سویی واقعی‌تر ببرد.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به وابستگی سیستم آموزشی و برنامه‌های درسی به سند، لازم است در نگاشت آن از برنامه‌ریزان درسی، صاحب‌نظران و معلمان به شکلی علمی‌تر استفاده گردد تا شاهد نواقصی این‌چنینی نباشیم. در اهمیت معلمان، لی، به نقل از موسی‌پور (۱۳۸۹) می‌گوید: رغبت به پذیرش برنامه جدید، به نگرش معلمان نسبت به نوآوری برنامه درسی بستگی دارد و کری و مریام^۳ (۲۰۰۶) معتقدند که هر معلمی هنگام استفاده از برنامه درسی یک الگوی متمایز با سایرین دارد.

منابع

بیلر، رابرت (۱۳۸۱). کاربرد روانشناسی در آموزش. ترجمه پروین کدیور. تهران: دانشگاه.
حسینی، محمد (۱۳۸۹). نقد الگوی هدف‌گذاری سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، ۵(۱۸)، ۸۹-۱۱۹.
شهرآرای، مهرناز (۱۳۸۴). روان‌شناسی رشد نوجوان دیدگاه تحولی. تهران: علم.
صافی، احمد (۱۳۸۶). آموزش و پرورش ابتدایی، راهنمایی تحصیلی و متوسطه. تهران: سمت.
صمدی، پروین (۱۳۸۰). طراحی الگوی مطلوب برنامه درسی دینی برای دوره متوسطه تحصیلی و میزان توافق برنامه درسی رسمی با آن. رساله دکترا. دانشگاه تربیت مدرس.

۱. Biehler

2. Miller

۳. Corey & Miriam



- علی‌آبادی، خدیجه (۱۳۹۰). *مقدمات تکنولوژی آموزشی*. تهران: دانشگاه پیام نور.
- ملکی، حسن (۱۳۸۹). نقد و ارزیابی مبانی برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس "شاخص‌های فطرت" *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران*. ۵ (۱۸)، ۳۲-۶۱.
- موسی‌پور، نعمت‌الله (۱۳۸۵). *مبانی برنامه‌ریزی آموزش متوسطه*. تهران: آستان قدس رضوی.
- موسی‌پور، نعمت‌الله (۱۳۸۹). ارزش‌یابی استلزامات و اقتضائات اجرایی برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران*. ۵ (۱۸)، ۶۲-۸۸.
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۹). نقدی و نظری بر نگاشت سوم سند "برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران". *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران*. سال پنجم. (۱۸)، ۸-۳۱.
- میکوچی، ژوزف (۱۳۸۴). *نوجوان در خانواده درمانی، روش‌های اصلاح چرخه معیوب تعارض - کنترل*. ترجمه فریده همتی. تهران: رشد.
- میلر، جی. پی (۱۳۸۱). *نظریه‌های برنامه درسی*. ترجمه محمود مهرمحمدی. تهران: سمت.
- Elsa, R. A. (1995). Making meaning, making change: Participatory curriculum development or adult ESL literacy. Washington DC: center for applied linguistics. 1(3), 15-95.
- Allan, C. O & Francis, P. H. (2013). Curriculum foundations, principles, and issues. United State of America: pearson education.
- Corey, D. & Miriam, G. S. (2006). Practicing change: Curriculum adaptation and teacher narrative in the context of mathematics education reform. *Curriculum Inquiry*, 36(2), 153-187.

SID



ابزارهای
پژوهش



سرویس ترجمه
تخصصی



کارگاه های
آموزشی



بلاگ
مرکز اطلاعات علمی



سامانه ویراستاری
STES



فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی



تازه های آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI



تازه های آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی



تازه های آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران